

др Предраг Шулајић, проф.
Правног факултета у Београду

Универзитетски уџбеници — ПРИВРЕДНО ПРАВО, др Јована Славнића

У едицији „Универзитетски уџбеници“ Издавачке радне организације „Научна књига“ из Београда, која као издавач приметно све више негује и у све већој мери се афирмише објављивањем правне литературе, почетком јануара месеца 1980. г. публикована је још једна значајна књига — Привредно право, дело др Јована Славнића.

Полазећи од конвенције о подели имовинског права на грађанско и привредно право аутор прихвата поделу материје на: Уводни део (појам, предмет, формирање и извори, са освртом на трговинско право и права других социјалистичких земаља); Правни положај субјеката привредног права и Уговоре о привреди. У уводном делу посебно је истакнуто место самоуправног права и општих услова уговора у изворима те гране права и односу Закона о облигационим односима и Општих узаопш за промет робом. Акцептирајући концепцију нашег позитивног права о јединственом регулисању облигационих односа, без обзира на различите положаје учесника у робном промету, аутор исправно уочава у формирању категорија уговора у привреди којом се одступа од концепције јединственог уређивања облигационих односа да конвенција науке о самосталности привредног права као гране права у таквим условима у нашем правном систему захтева измену става о субјектима те гране права. Отуда у другом делу књиге утврђујући једну оригиналну поделу субјеката привредног права на организације удруженог рада које врше привредну делатност, задружне и уговорне организације, финансијске организације, удружења у привреди и радне заједнице које се формирају у овим самоуправним организацијама и заједницама, проф. Славнић дискутује место физичких лица, оних који као имаоци радњи и други појединци који у виду регистрованог занимања обављају неку привредну делатност, међу субјектима привредног права. Посебно успешно место у овом делу књиге су она поглавља у којима се дистанцира правни статус појединих од

ових група привредних субјеката, затим поглавље о унутрашњој структури организације удруженог рада, о општим самоуправним актима организације удруженог рада и другим правним актима организације удруженог рада, управној функцији, функцији самоуправљања и пословодној функцији, међусобним односима организација удруженог рада по основу тржишта (правном аспекту јединства југослоvensког тржишта у области промета робе и услуга и другим међусобним односима на тржишту), о организацијама коопераната, уговорним организацијама, унутрашњој организацији заједнице осигурања и друга. Материја уговора у привреди импонује детаљношћу где се посебно истиче обрада уговора о продаји, уговора о осигурању и банкарских уговора, који иначе улазе у круг најслободнијих правних послова.

Једна од општих особина књиге је да она на нов начин обрађује правне институте ове научне дисциплине. Оваква оцена није само утисак.

То је прва књига у овој области објављена у време када је највећим делом окончан рад на правном изражавању насталих промена у нашем друштвено-економском систему започет усвајањем уставник амандмана, а нарочито интензивирањем након новог Устава из 1974. г. доношењем Закона о удруженом раду од 1976. г., Закона о облигационим односима од 1978. г. и других системских законских правних аката федерације и република, односно покрајина, и после којих је обрадити систем Привредног права, како то примећује наш професор, академик Владимир Капор, прави подвиг. Тежиште књиге је на излагању нових правних института. У књизи се зато могу наћи детаљно обрађени нови правни институти, као што су, на пример, они који проистичу из обавезног повезивања, удруживањем рада и средстава, трговинских и производних организација удруженог рада, нових правно-економских мера за спречавање стечаја организације удруженог рада (предсанација), истовременог извршења обавезе продавца на предају ствари и обавезе купца на плаћање цене и многи други. Многе већ „класичне“ категорије аутор посматра критички, у светлу нових друштвено-економских односа, те и то књизи даје несумњиво обележје креативног рада. Тако, на пример, традиционалну поделу банкарских уговора др Славнић посматра у функцији удруживања рада и средства које организације удруженог рада остварују у банци и као резултат тога посебним уговором и основним уговорним односом банака третира и види у уговору у обављању послова на удруживању рада и средстава, односно средстава, као што у третирању овог уговорног односа исправно диференцира послове банака који су предмет банкарске технике или економског односа, али и оне правне односе банака који су предмет стварног, облигационог и међународног права и тим категоријама, којима је место у другим гранама права, не оптерећује рад. Затим, аутор шире обрађује један значајан број питања која су дуго запостављена или изостављена у литератури намена ове књиге. То је случај са радним заједницама које као својеврсни облик самоуправних организација у удруженом раду разврстава у четири групе полазећи од специфич-

ности њиховог правног субјективитета, осигуравајућим организацијама, кредитним картама и другим.

Обрађујући на овај начин област привредног права аутор се излаже и једном свесном ризику, а то је да даје сопствене закључке о бројним дилемама, иако у литератури и у правној пракси значајна питања низа ових „нових”, обрађених правних института још нису довољно конкретизована и афирмисана (пример читавог низа института из уговора о продаји). Он дакле не прелази преко тих дилема. Тамо где је законска или самоуправна регулатива стала аутор иде даље и ову продубљује својим решењима. А она су у не малом броју случајева оригинална и успешно постављена. Следећи ризик коме се аутор излаже то је да некада оперише са „будућношћу” у нормирању појединих института из ове области — оперише на бази нацрта и предлога појединих законских аката. Тај ризик, међутим, има ипак и поред недостатака, и одређене предности. Пре свега практичне: обезбеђује тиражу, што је од не малог значаја с обзиром на начин финансирања издавања уџбеника, и корисницима књиге актуелан приручник, па и поред могућих одступања од прихваћених решења, на која аутор скреће читаоцу пажњу, у законским актима чије ће доношење уследити, то је исправније, него не ретка наша пракса штампавања „застарелих” уџбеника, књига које нису усклађене, које касне, за променама у друштвено-економском систему.

Посебан квалитет рада је у напору аутора да обрађујући правне институте привредног права из правних извора на бази којих третира поједине категорије издвоји правну регулативу, од економских, социолошких, политичких односа који су у склопу појава које обрађује, дакле, институте привредног права посматра засебно као правни однос, док економске, политичке и друге услове egzистенције појединих категорија одвојено посматра доводећи их у везу са правним односом. То је посебно значајно ако имамо у виду Устав и Закон о удруженом раду који, као што знамо, нису само правни акти. Резултат таквог методолошког приступа категоријама привредног права је прегледност појава, односно обрађиваних института и јасноћа ставова. У овом смислу треба, на пример, истаћи одељак књиге који се односи на значајно питање одговорности за обављање самоуправљачких функција.

У овом приказу књиге др Славнића не може се заобићи стил којим се аутор служи. Проф. Славнић пише углавном кратком реченицом, језгровито се изражава, мисли и заступани ставови су јасно изражени. Повезаност изгалања уз то доприноси и да се она са лакоћом чита и општи је утисак, пошто се у целини прочита, да је правна литература овом књигом обогаћена у оригиналности, а да је правна пракса добила један приручник у коме може наћи одговоре на бројне дилеме. Зато се надамо да ће књига наћи широк круг читалаца.